GODINA XXXIII.

„Narodne novine“ izlaze svaki dan osim nedjelje i praznika na čitavom tabaku.

Predplata je za domaće u novinarnici:
na tri mieseca . . 3 for. a. v.
na pol godine . . 6 for. a. v.
Za donašanje u kuću u Zagrebu plaća se na tri mieseca 50 nov.
Za spoljašnje s poštarinom:
na tri mieseca 3 for. 50 nv. a. v.
u pol godine 7 for. — nv. a. v.

NARODNE NOVINE.

BROJ 80.

Uvèrstbina je za oglase 5 novč. a. v. od redka za jedan put, 4 novč. a. v. za drugi put, a za više putah sve po 3 novč. a. v. Erarska pristojba za svaki oglas iznosi 30 novč. a. v. i te toliko putah, koliko se putah isti uvèrsti.

Uredničtvo i odpravničtvo „Narodnih novinah“ nalazi se u gospodskoj ulici gdie i narodna tiskarna u kući br. 38.

U Zagrebu, u subotu 6. travnja 1867.

POZIV NA PREDPLATU.

Pozivljemo uljudno štovano občinstvo na predplatu za II. četvèrtgodište XXXIII. tečaja Narodnih Novinah sa Danicom, koje počimlje od 1. travnja i teče do svèršetka mieseca lipnja 1867.

Ciena je „Narodnim Novinam“:

Na cielu godinu:
Za Zagrebčane u odpravničtvu 12 for.
„ „ slanjem u kuću 14 „
S poštom . . . . . 14 „

Na pol godine:
Za Zagrebčane u odpravničtvu 6 for.
„ „ slanjem u kuću 7 „
S poštom . . . . . 7 „

Na četvèrt godine:
Za Zagrebč. u odpravničtvu 3 fr. — nč.
„ „ slanjem u kuću 3 „ 50 „
S poštom . . . . . 3 „ 50 „

Za oglase iznosi uvèrstbina:
Od jednog redka za jedan put 5 novč.
„ „ „ „ drugi „ 4 „
„ „ „ „ više putah 3 „
Erar. pristojba za svako oglašenje . . . . . 30 „

Odpravničtvo Nar. Nov.
u narodnoj tiskarni dra. Lj. Gaja.

„Bieli list.“

Hoću da rečem dvie tri o današnjem stanju naše trojednice. Reći ću to na kratko; jer je to u mene takav običaj. Tako mi se čini, da sam svoju narav spojio sa današnjim našim stanjem. Svagda sam tako radio: niti sam se predavao na sliepu sreću (iluzije), niti sam pak u nesreći jauknuo (pesimizam). Takav pravac pozo danas svi glasovi, koji se pojaviše na vidiku naše kobne sudbe. Zgledaju se danas Sèrblji i Hèrvati, i svaki iskreni sin naše drage trojednice rado zaviruje u najbližu budućnost njezinu. Nije šala: život ili smèrt — sloboda ili robstvo — narod biti, ili „faita“ biti! Silna ta pomisao potresa danas narod naš: Sèrblje i Hèrvate od Dunava pa do sinjega mora. Bez sumnje je ta groznica danas mnogo težtja, nego li ona u oči kobnoga Kosova — ili očajna Grobnika. To znati može samo onaj, koji znade prinieti uho svoje (askultovati) na uznemirene grudi mukotèrpna naroda naše ciele trojednice. Odtuda i dolazi, da sviestniji i duhom i dušom izlaže na javnost, te savieta i nauka daju nam, da znali budemo u najbliže doba, što ćemo na saboru naše trojednice upisati — na bieli list.

Šta ćemo dakle upisati na bieli list?

Moram reći, da na to pitanje neimam uzroka, mnogo odgovarati. Ja sam svoju političnu vieroizpoviest izrekao na našem saboru godine 1861. Što sam tada rekao, nijesam nikada poslje porekao. Dopadoh li se ja onda ovomu ili onomu, to niti me bilo onda briga, niti sam se baš ikada zato brinuo. Dao Bog stalne volje i čelična uvierenja onda, a danas ima toga i više i jače. U Diogenovu buretu živući — u ljubavi naroda svu svoju sreću nalazeći, sam sobom zadovoljan, nijesam mario ni za čiju milost i nemilost. . . . Ovo sam rekao napried samo zato, da se bolje poznamo — da se razumijemo! A sad na samu stvar.

Svi znamo, da je kruna naša u najnovije doba stalno i ozbiljno usvojila načelo dèržavnoga dualizma. Litava je naš novi Rubikon, samo se tom razlikom, što je na Litavi most sagradjen ostao — za „delegacije“! Magjari su za taj most dali stupce (da li dèrvene ili gvozdene, to oni znadu), a Niemci su nanizali pomostnice (i ta gradja kakova je, to samo Niemci znadu)! Česi bi najvoljeli, da su čamci na Litavi, a bečke centraliste nebi marili, da Litava sasvim presuši, ili da ju delegacije zajaze . . . . U Poljake ja nepačam. —

Nu dok se ta kula vavilonska gradi, na iztoku kao da nova zora rudi. Na blizi iztok pogleda nam susied zabrinut. A kako tamo pogleda i sam g. vèrhovni popečitelj, to on znade valjda. Mi — Sèrblji i Hèrvati uprav se mnogo tu nebrinemo. Što kani biti jesenas — neka bude večeras.

Takovo stanje stvarih danas uočava onaj, koji je prilegao po svojoj zemlji; — a kako li je dalje po bielom svietu, to neka razabiru oni, koji su se podigli na visoke stolice, te jim je mah vidjeti: da li vedri — da li se oblači. Za nas su ta daleka bèrda diplomatska previsoka; ali bi ipak rekli, da vuci rakiju peku...

Hajde, nek je i tako; ali šta je sa bielim listom? Kad skupimo sve, što je predhodilo, neće nam težko biti, i na tu poruku odazvati se. Lakše nam je baš danas to svèršiti, no do danas. Upravo je to do našega sabora već aman gotovo. Naša je žurnalistika taj posao u polak pročistila. Nemislim, da ću krivo kazati, ako rečem, da smo mi Hèrvato-Sèrblji u ovaj par više no ikada spremni, da jednodušno to pitanje riešimo. Ta naučila nas je naša mukotèrpna prošlost i u debeloj brizi razabirati se, a kamo li nebi mogli popuniti tek jedan već i onako našarani list!

Ostavljajući na stranu, šta je još u toj knjizi napisano, u koju se ušiva i naš popunjeni list, ostavljajući svakomu, da sam svoju prebriži, dodajem, da ćemo naš list uvèrstiti samo u onakovu knjigu, gdje će list stajati uz jednak list; u knjigu, — koja će i našom trobojnom vèrbcom uvezana biti! Uz jednaka prava, koja će sama podjamčiti našu narodnu samostalnost i podpunu samosvojnost, mislim, da smo podpunili cieli list, a nikako podpisali tek neku bielicu, iznad koje stajaše nekada zloglasna supremacija, koja nas podsieća na kèrvavu . . . 48—9 godinu. —

U kratko, što sam tu rekao, našao sam, da je jasno i razgovietno razloženo u „Narodnih Novinah“ pod nadpisom: „Misli o sadašnjem položaju.“ Ta se bogme neda karati! Uzmemo li uz to još i „Program unionistah“, kojega donese Vaš cienjeni list od 2. travnja o. g., onda smo tiem stupili na gotovo utèrven put, te našoj budućnosti otvoreno na susret ići možemo.

Ako li još imade koga, te misli, da se može drugi po našu trojednicu spasonosni put uzeti, neka nas izvoli uvieriti o tome, a mi ćemo rado dati svoju misao za bolju. Samo previjani sofizmi znamo, da su nas do ove neizviestnosti doveli, u kojoj neima druge, već — popuniti davno ponudjeni — „bieli list“. O drugom čem ovdje i nije razgovor, već o izmirenju sa Ugarskom na pošten i pravičan način. O Krajini našoj drugi put.

Nikola B . . . . . ć

U Beču, 4. travnja. „O hèrvatskom pitanju“ nadopunjuje danas „Presse“ iz dobra izvora viesti, što jih je doniela jučer. Po tom se ugarsko stanovište precizira postavljanjem ovih triuh točakah, za koje će se iskati, da jih Hèrvatska primi: da bude jedinstvo kraljeve krunitbe; da bude jedna inauguralna diploma; da Ugarska i Hèrvatska budu zastupane u jednoj te istoj deputaciji (valjda delegaciji. Ur.) pogledom na dèržavna pitanja; dakle nedopušta se, da Hèrvatska s obzirom na zajedničke poslove bude u neposrednoj svezi sa dèržavnom vladom. Ako Hèrvatska na te tri glavne točke pristane, onda bi i Ugarska u nekih drugih prieporaih pitanjih manjega interesa popustila Hèrvatskoj. — Ujedno primietjuje isti list, da se ovaj program smije smatrati kao bitna misao Deákova. Da li je ugarsko ministarstvo sklono, nanj pristati, pouzdanik „Pressin“ neumije da kaže.

Što ovdie „Presse“ iznosi kao neku novost, to je „Pesti Naplo“ već pred više nego miesec danah razložio mnogo jasnije i razgovietnije, i tada se je već uvieravalo, da je posliednji list tumačio samo Deakove misli.

U Zagrebu, 5. travnja.

„Posel z Prahy“ veli povodom izborah za česki sabor: „Zašto da kukamo radi poraza; zavisi li o njem naš narodni život? Podrugačije bijaše 1848. god., pa nam ipak nije škodilo. Danas, gdie plemstvo skupa s narodom oponira, danas se je tekar i podpunio narod, danas možemo govoriti o čitavom, podpunom narodu. — Sabor, u kojem takvi veleposlednici kao ovaj put zauzimlju miesto, samo će još jednom i nikad više obstajati. Nemogucna se učiniše ta gospoda su svojim postupanjem. Sad su zaisto zadnji put na vidielu. Snaga svake stranke raste sa zapriekami, a porazi prokèrčuju put k pobiedi. Konzervativna plemicka stranka podniela je kèrštenje u vatri. Mi nedèržimo za vierojatno, da g. Beust može obstajati, gdie se čitavi narod tako odvažno dèrži.“

„Plzénj. nov.“ pišu: „Preko poraza k pobiedi! Zastupnici faktične manjine (7 milijunah Niemacah) opet će odlučivati preko 11 milijunah Slavenah. Bit će im odviše kratka radost. Mi se borimo za jednaka prava za sve narode, naći će nas na oružju naši protivnici.“

„Hlas“ pita: „Što nas čeka po nesretnom uspiehu u izboru velikih posiednikah? — U zemaljskom odboru siedit će 7 Niemacah i 2 Čeha, odgodit će se pregledanje izbornoga reda, a za sad neće se ostvariti ravnopravnost na sveučilištu. Ali zato nećemo pokunjiti glave. Doduše ići će u rajhsrat niemačka većina českoga sabora, ali neće zastupnici českoga naroda, dakle neizmierna većina kraljevine, kano i vele važna manjina plemstva.“

„Vaterland“ veli: „Narodni dio česke i moravske aristokracije iztisnut je iz političke radnje. Duhovi su živo uzrujani; u opasnosti su dragocjena prava, neizviestna su postala nadopuna višegodišnja nastojanja, vlasti se dočepaše strastni protivnici, oslabljeno je uzdanje, da će se izpuniti svetčana obečanja.

„Kod takvih okolnostih zametnut će se u českom i moravskom saboru razprave o predmetih, koji vèrlo osietljivo diraju u čuvstva, i koji će radi opriečnih stranačkih nazorah doći do najljutjih očitovanjah. Jedva se možemo nadati, da se neće hotice ili nehotice više razdražjiva dogoditi, nego što je neizbiežno potrebno.

„Svako razdraženje u saborsici razširit će se po dalekih krugovih, a sve to većma uzpirivat će ga rekriminacije. Tomu se mogaše izbieći, kano i opasnomu podstrekavanju narodne zadievice, jer kod toga nemože žalibože dobiti blagostanje zemlje niti carevine. U ovaj par ima niemačka vlada upliva kod vlade, ona gospodari i gradi u Austriji i preko njezinih granicah javno mnenje po novinstvu, koje poznate dogadjaje, a s tim još više i njihovo uvaženje samovoljno izvèrtje.

Kod takva stanja stvarih razpravljat će se s nemilim načinom svako zahtievanje slavensko-narodnih stranakah.

„Položaj sili na junačku, uztrajnu obranu samoga sebe; ali toj obrani nemože dati snagu žestina, nego spokojstvo, razbor i umierenje. Samo stèrpljenje i postojanje osiguravaju u političkih bojevih privremeno u prikrajak utisnuti uspieh.

Trojedna kraljevina.

U Zagrebu, dne 6. travnja. (Odgovor gospodina dra. Antuna Starčevića pravničkoj deputaciji.) Kako onomad javismo, gospoda pravnici na ovdiešnjoj kr. pravoslovnoj akademiji predali su zastupniku zagrebačkomu na saboru trojedne kraljevine, dru. Antunu Starčeviću, adresu povierenja. G. Starčević, i nesluteć, da bi mogao dobiti takav znak štovanja i pouzdanja, tolik „prirastak slobodoumnih načelah“, prosbori ovako:

„Gospodo! Hvala Vam svesèrdna za to odlikovanje! Izrazujete mi povierenje za moje političko ponašanje. To mi je povierenje nada sve milo; jer ono dolazi od Vas i poteklo je iz Vašega osviedočenja.

Osnovam i činom, što se razvijaju po našoj domovini, Vi stojite tako blizo, da njihovu narav i smier podpuno razabirete, i ujedno od tih dogadjajah i pojavah stojite tako daleko, da osobno u njih niste upleteni. Dakle Vi, takovi sviedoci i sudci, odobravate moje političko ponašanje i ujedno dajete mi čvèrst zalog, da u Vami imam tako vèrstne drugove, na obranu pravah Hèrvatske.

Moje političko ponašanje sasvim je naravsko, jer je sasvim zakonito! S cielim narodom dèržah se, dèržim se i dèržati ću se načelah, koja sam i god. 1861. branio. U njih me je vrieme samo učvèrstilo. Ostala, njim protivna načela smatram za obsienu ili okrinkanu izdaju. Jer u kratko: kako se stvar ima? — Mi imamo našu domovinu i naša prava. Dok se ovim pravom nepovrati ciela snaga, i ujedno dok nam se domovina neupodpuni, jednom riečju: dok se podpun naš ustav na cielu našu domovinu neprotegne: dotle, u današnjih obstojnostih, za nas neima zakonita, neima ni pametna koraka. Niti vriedi upodpunjena domovina bez ciela ustava, niti sav ustav bez sjedinjene domovine: zakon bo i narod u dèržavnom životu imaju se kano u čovieku duša i tielo. Na temelju nezakonitu nemogu se graditi zakoni; gdie se pravno načinjeni, pravno obstojeći zakoni nasilno gaze: tu neima zakonotvorstva.

Muževi, koji su 1861. ovako radili, povratiše Hèrvatom dostojno miesto medju narodi. To je miesto najodličnije medju svimi narodi Turske i Austrije. Nego ima ljudih, koji su nastojali, da Hèrvate iztisnu s toga uzvišena miesta, i da ih izbrišu izmedju naroda. Jer trubiti, da narod hèrvatski, — narod, koji je kroz stotine godinah bio mogućan, slobodan, slavan i sretan; narod, koji je za druge toliko učinio; narod ovakovog zemljištnog položaju, uz more i tolike rieke, u najugodnijoj zemlji Evrope; narod, u kojem se je, što je drugdie prieriedko, junačtvo s umom vienčalo, trubiti, da taj narod hèrvatski može ravno braniti i dèržati i ovoga i onoga, nu da sama sebe nemože uzdèržavati, nego da se mora podlagati slabijemu od sebe; tu očitu neistinu; tu sablazan trubiti: što drugo može znamenovati, nego naš narod sramotiti i posvetjivati današnje stanje, u kojem on nepravedno pogiba?

155